

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA HUDUMA NA MAENDELEO YA JAMII

**TAARIFA KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA YA UTAMADUNI,
SANAA NA MICHEZO, KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022 PAMOJA NA MAONI
YA KAMATI KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA HIYO
KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023**

*(Kwa mujibu wa Kanuni ya 118(9) ya Kanuni za Kudumu za
Bunge, Toleo la Juni, 2020)*

Idara ya Kamati za Bunge
Ofisi ya Bunge,
Mtaa za Makole
S.L.P. 941
41104 DODOMA

06 JUNI, 2022

YALIYOMO

YALIYOMO	I
VIELELEZO	II
SEHEMU YA KWANZA	1
1.0 UTANGULIZI	1
SEHEMU YA PILI	1
2.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA MPANGO WA BAJETI NA UZINGATIAJI WA MAONI YA KAMATI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	2
2.1 UTEKELEZAJI WA MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI KWA MWAKA 2021/2022.....	2
2.2 UCHAMBUZI WA UKUSANYAJI WA MADUHILI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022.....	2
2.3 UPATIKANAJI WA FEDHA KUTOKA HAZINA MWAKA 2021/2022	6
SEHEMU YA TATU	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.0 UCHAMBUZI WA MPANGO WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023	9
3.1 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAKUSANYO YA MADUHILI KWA MWAKA 2022/2023.....	11
3.2 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MATUMIZI YA KAWAIDA NA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2022/2023	14
SEHEMU YA NNE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.0 MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI	20
4.1 KUIBUA VIPAJI VYA MICHEZO NCHINI	20
4.2 UWEKEZAJI KATIKA WATAALAM WA MICHEZO	21
4.3 KUIMARISHA UTENDAJI KATIKA SEKTA YA MICHEZO	22
4.4 KUIMARISHA MIUNDOMBINU YA MICHEZO NCHINI.....	23
4.5 UIMARISHAJI WA UTOAJI WA MAFUNZO MBALIMBALI YA UTAMADUNI, SANA NA MICHEZO NCHINI	24
4.6 KUIMARISHA LIGI YA MPIRA WA MIGUU NCHINI.....	24
SEHEMU YA TANO	26
5.0 HITIMISHO	26

VIELELEZO

Kielelezo Na. 1 (a):	Ulinganisho wa Makusanyo ya Maduhuli ya Mwaka 2021/2022 hadi Februari 2022	5
Kielelezo Na. 1 (b):	Ulinganisho wa Makusanyo ya Maduhuli ya Mwaka 2021/2022 Hadi Februari, 2022	6
Kielelezo Na. 2 (a):	Ulinganisho wa Upokeaji wa Fedha kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022 hadi februari 2022	8
Kielelezo Na. 2 (b):	Upokeaji wa Fedha kwa mwaka 2021/2022 hadi Februari, 2022	8
Kielelezo Na. 3 (a):	Makadirio ya Maduhuli kwa Mwaka 2022/2023 (Fungu 96)	12
Kielelezo Na. 3 (b):	Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli Mwaka 2021/22 na 2022/2023 Makao Makuu ya Wizara (dara ya Maendeleo ya Michezo	12
Kielelezo Na. 4 (a):	Ulinganisho wa makadirio ya Makusanyo ya Mapato kwa Taasisi zilizo chini ya Wizara (Fungu) 96) katika Mwaka 2021/2022 na 2022/23	13
Kielelezo Na. 4(b):	Ulinganisho wa makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli ya Wizara (Fungu 96) katika Mwaka 2021/2022 na 2022/23	13
Kielelezo Na. 5:	Makadirio ya Matumizi ya kawaida na maendeleo (Fungu 96) Mwaka 2022/2023	15
Kielelezo Na. 6:	Ulinganisho wa makadirio ya Matumizi (Fungu 96) kwa mwaka 2021/2022 na mwaka 2022/2023	16
Kielelezo Na. 7:	Ulinganisho wa Bajeti Fungu 96 Dhidi ya bajeti ya Taifa 2021/2022/na 2022/2023 (kwa milini)	18
Kielelezo Na. 8:	Ulinganisho wa Bajeti ya Fungu 96 Dhidi ya Bajeti ya Taifa kwa Mwaka 2022/2023 (Kwa milioni)	19

TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA HUDUMA NA MAENDELEO YA JAMII KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU NA BAJETI YA WIZARA YA UTAMADUNI, SANAA NA MICHEZO KWA MWAKA FEDHA 2021/2022 PAMOJA NA MAONI YA KAMATI KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, Kwa mujibu wa Kanuni ya 118 (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020 ninatoa shukrani kwako kwa kunipa wasaa ili niwasilishe mbele ya Bunge lako Tukufu Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma na Maendeleo ya Jamii kuhusu Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022, pamoja na Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023.

Mheshimiwa Spika, Taarifa hii ya Kamati imejikita katika kueleza maeneo yafuatayo:-

- (a) Uchambuzi wa Utekelezaji wa Mpango wa Bajeti na uzingatiaji wa Maoni ya Kamati kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022;
- (b) Uchambuzi wa Mpango wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 (Makadirio ya Maduhuli na Matumizi); na
- (c) Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati.

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA MPANGO WA BAJETI NA UZINGATIAJI WA MAONI YA KAMATI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Baada ya Wizara kuwasilisha Bajeti yake ya fungu 96 hapo tarehe 24 Machi, 2022, Kamati ilipata wasaa wa kuichambua na kuijadili, lakini pia Kamati ilitoa Ushauri na Mapendekezo mbalimbali kwa lengo la kuboresha utendaji kazi wa Wizara kama ifuatavyo:-

UTEKELEZAJI WA MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI KWA MWAKA 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Katika Taarifa ya Kamati iliyowasilishwa Bungeni kuhusu Bajeti ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022, Kamati ilitoa Maoni, Ushauri na Mapendekezo kumi na nane (18). Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa, kwa kiasi kikubwa Serikali imetekeleza Maoni na Ushauri wa Kamati. **Kamati inaipongeza Serikali kwa kufanyia kazi Maoni na Ushauri.** Aidha, kwa maeneo ambayo bado hayajatekelezwa kikamilifu Kamati itaendelea kuyasisitiza katika Taarifa hii likiwemo suala la matumizi ya mifumo ya ukusanyaji wa mapato iliyoboreshwa ili kuvutia watumiaji lakini pia kuongeza mapato ya nchi pamoja na Mradi wa Ujenzi wa Viwanja na Maeneo ya kupumzikia (*sports recreational and leisure areas*).

UCHAMBUZI WA UKUSANYAJI WA MADUHULI KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Wizara kupitia **Fungu 96** katika mwaka wa fedha 2021/2022 kabla ya kuondolewa kwa Idara ya Habari-MAELEZO iliyohamishwa Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari, Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo ilikadiria kukusanya maduhuli ya **Shilingi bilioni 34,826,444,000**, ambapo

Shilingi 960,000,000 zilikadiriwa kukusanywa kutoka Ofisi Kuu ya Wizara na Idara zake na **Shilingi 33,866,444,000** kutoka Taasisi zilizokuwa chini ya Wizara. Aidha, baada ya kuhamishwa kwa Idara ya Habari-MAELEZO Wizara ilikadiriwa kukusanya maduhuli ya **Shilingi 6,260,323,000**, sawa na **asilimia 17.97** ya fedha za maduhuli zilizokadiriwa kabla ya Idara ya Habari-MAELEZO kuhamishwa. Kati ya hizo **Shilingi 782,202,000** ziliidhinishwa kukusanywa kutoka vyanzo vya Makao Makuu ya Wizara na Idara zake na **Shilingi 5,478,121,000** kutoka Taasisi zilizo chini ya Wizara.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilielezwa kuwa hadi kufikia mwezi Machi, 2022 Wizara ilikusanya jumla ya **Shilingi bilioni 2,623,180,576** sawa na **asilimia 41.9**; ambapo kutoka Makao Makuu ya Wizara na Idara zake yalikusanywa maduhuli ya **Shilingi 436,255,667**, sawa na **asilimia 55.7** ya fedha za maduhuli yaliyoidhinishwa kukusanywa kutoka Makao Makuu ya Wizara na Idara zake na **Shilingi bilioni 2,186,924,909** sawa na **asilimia 39.9** ya fedha za maduhuli zilizokadiriwa kukusanywa kutoka Taasisi zilizo chini ya Wizara, kama inavyooneshwa katika kielelezo Namba 1(a) na (b).

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya uchambuzi na kubaini kuwa makusanyo ya juu kwa Wizara hii yalifikia **Shilingi 377,555,519** ambazo zilikusanywa kutoka Baraza la Michezo la Taifa (BMT), sawa na **asilimia 126** ya **Shilingi 300,000,000** ya makadirio yaliyoidhinishwa. Kamati ilitaka kufahamu sababu za makusanyo hayo kuwa makubwa kwa kiwango hicho. Na ilielezwa kuwa ni kutokana na usimamizi na utaratibu mzuri wa makusanyo uliowekwa na Serikali kupitia BMT. **Kamati inaipongeza sana Serikali kwa makusanyo haya.**

Mheshimiwa Spika, aidha, uchambuzi wa Kamati uliendelea kubaini kuwa makusanyo yaliyokuwa ya chini yalikuwa ni

asilimia 23 ambayo ni **Shilingi 236,953,000** ya **Shilingi bilioni 1,025,000,000** ya maduhuli yaliyokadiriwa kukusanywa kutoka Taasisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA). Kamati vilevile ilitaka kufahamu sababu za makusanyo haya kuwa ya chini kwa asilimia zisizofikia hata robo ya makadirio. Wizara iliieleza Kamati kuwa makusanyo madogo hayo yalitokana na kutokamilika kwa wakati kwa Mfumo wa Usajili na Usimamizi wa taarifa za wasanii na wadau wa sanaa -*Art Management Information System (AMIS)* pamoja na uelewa mdogo wa wadau kuhusu masuala ya Hakimiliki. **Kamati inasisitiza kuwa Wizara iweke mkakati wa kutoa elimu kuhusu umuhimu wa kuwa na Hati Miliki kwa wadau wote wanaohusika ili kuwezesha kuwainua wasanii na pia kuongeza Pato la Taifa. Kamati pia inashauri kutenga makusanyo ya maduhuli yenye uhalisia na yenye kutekelezeka.**

Mheshimiwa Spika, kwa kawaida hadi kufikia Februari, 2022 Wizara ilitarajiwa kukusanya jumla ya maduhuli kufikia **asilimia 66.6**. Hata hivyo, hadi kipindi hicho Wizara ilikusanya maduhuli kwa **asilimia 41.9**. Kamati pia ilihoji sababu za makusanyo ya jumla ya Wizara kuwa chini ya **asilimia ya 66.6**. Wizara iliieleza sababu za jumla kuwa ni;

- i) Kupungua kwa kazi za tafsiri za wachina baada ya mkataba wao kumalizika na kutokana na mlipuko wa UVIKO-19 kumesababisha kupungua kwa wageni wanaohitaji kujifunza Kiswahili wakiwa nchini;
- ii) Sehemu kubwa ya makusanyo ya TasuBa na Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya inatokana na malipo ya ada ambayo inalipwa kwa muhula, kwa hiyo malipo yote ya muhula wa pili yatakusanywa kuanzia katikati ya

mwezi Machi, 2022. Hivyo makusanyo yaliyoripotiwa ni ya muhula wa kwanza;

- iii) Kupungua kwa waombaji wa vibali vya utayarishaji wa filamu hususani kutoka nje ya nchi inayotokana na janga la UVIKO-19. Janga la UVIKO-19 limesababisha kasi ya uombaji vibali vya nje kupungua kwa kiasi kikubwa, chanzo hicho huchangia **asilimia 60** ya mapato yanayokusanywa na Bodi ya Filamu; pamoja na,
- iv) Kutokamilika kwa wakati kwa Mfumo wa Usajili na Usimamizi wa taarifa za wasanii na wadau wa sanaa -*Art Management Information System* (AMIS) ambao ulitegemewa kuongeza makusanyo ya Baraza la Sanaa kwa kiasi kikubwa;

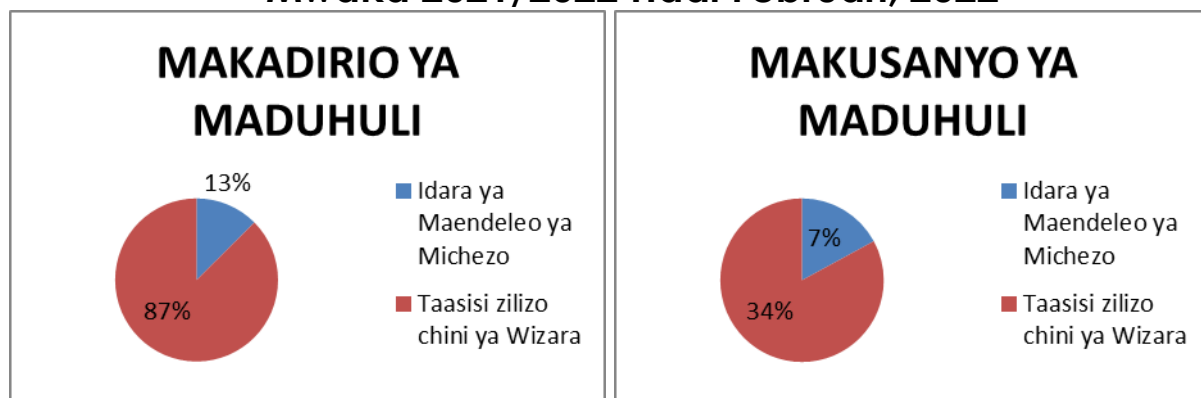
Mheshimiwa Spika, **Kamati inasisitiza kuwa Wizara ifanyie kazi changamoto zote zilizojitokeza wakati wa makusanyo ya maduhuli kwa Wizara hii ili kuifanya Wizara kuongeza mapato yake.**

Kielelezo Na. 1(a): Ulinganisho wa Makusanyo ya Maduhuli ya Mwaka 2021/2022 hadi Februari 2022

CHANZO	MAKADIRIO	MAKUSANYO	ASILIMIA
Idara ya Maendeleo ya Michezo	782,202,000	436,255,667	55.7
Taasisi zilizo chini ya Wizara	5,478,121,000	2,186,924,909	39.9
JUMLA	6,260,323,000	2,623,180,576	41.9

Chanzo: Randama ya Wizara (Fungu 96) na Usanifu wa Kamati

Kielelezo Na.1 (b): Ulinganisho wa Makusanyo ya Maduhuli ya Mwaka 2021/2022 Hadi Februari, 2022

Chanzo: Randama ya Wizara (Fungu 96) na Usanifu wa Kamati

UPATIKANAJI WA FEDHA KUTOKA HAZINA MWAKA 2021/2022

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijulishwa kuwa Katika Mwaka wa Fedha 2021/2022, kabla ya Idara ya Habari-MAELEZO kuhamishwa kwenda Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari Wizara ya Habari, Utamaduni Sanaa na Michezo pamoja na Taasisi zake iliidhinishiwa jumla ya **Shilingi 54,741,802,000**. Kati ya fedha hizo Mishahara ni **Shilingi 19,146,653,000**, Matumizi Mengineyo ni **Shilingi 14,880,149,000** na **Shilingi 20,715,000,000** kwaajili ya miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifahamishwa kuwa mnamo tarehe 13 Septemba, 2021 Idara ya Habari-MAELEZO ilihamishwa kutoka Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo na kupelekwa Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari. Kutokana na uhamisho huo taasisi zilizo chini yake ambazo ni Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) na Kampuni ya Magazeti ya Serikali (TSN) pia zilihamishwa. Hivyo, uhamisho huo uliambatana na kuondoka kwa Bajeti ya Matumizi Mengineyo (OC), Miradi ya Maendeleo na Mishahara ya Watumishi yenye jumla ya **Shilingi 14,649,299,760 ambapo**, Mishahara ni **Shilingi 6,548,299,760**; Matumizi Mengineyo (OC) **Shilingi 2,100,000,000**;

na Miradi ya Maendeleo **Shilingi 6,001,000,000**. Hivyo kufanya Wizara mpya ya Utamaduni, Sanaa na Michezo kubaki na jumla ya Bajeti ya **Shilingi 40,092,502,240** ambapo Mishahara ni **Shilingi 12,598,353,240**, Matumizi Mengineyo (OC) **Shilingi 12,780,149,000** na Miradi ya Maendeleo **Shilingi 14,714,000,000**, kama inavyoonekana kwenye kielelezo Namba 2.

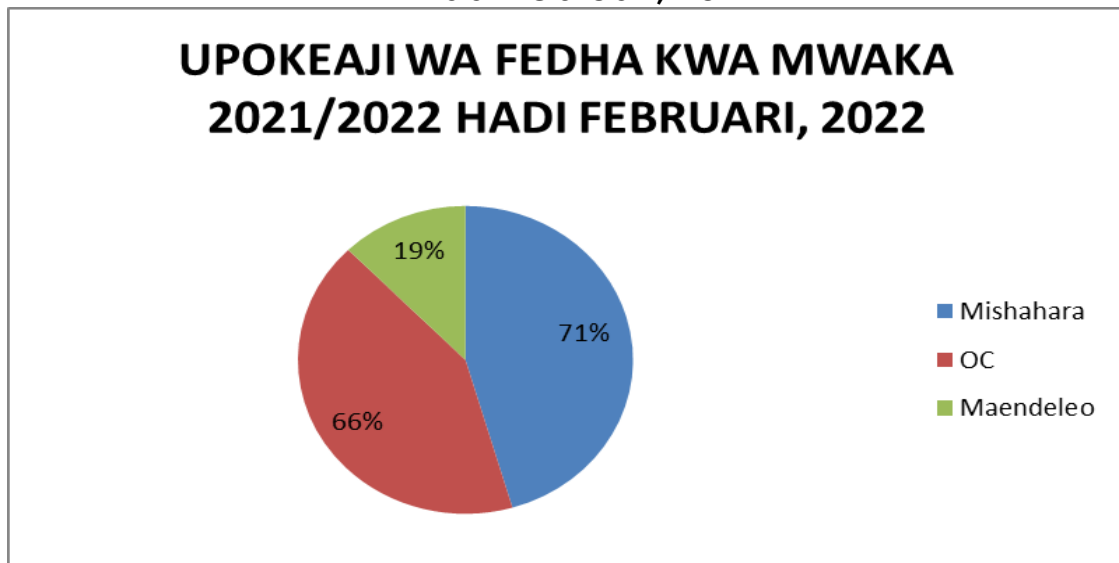
Mheshimiwa Spika, Kamati ilijulishwa kuwa, hadi kufikia Mwezi Februari, 2022, baada ya kuondolewa kwa Idara ya Habari-MAELEZO, Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo ilipokea kutoka Wizara ya Fedha na Mipango **Shilingi 20,162,993,692** sawa na **asilimia 50.2** ya bajeti yote. Kati ya fedha hizo **Shilingi 8,400,397,160** sawa na **asilimia 65.7** ya fedha zilizopokewa ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo (OC), **Shilingi 8,926,685,106**, sawa na **asilimia 70.8** ni kwaajili ya mishahara na **Shilingi 2,835,911,426** sawa na **asilimia 19.2** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Kamati ilitaka kufahamu sababu zilizosababisha Wizara kupokea kiasi kidogo hicha fedha, na ikiwa kipindi kilichobaki fedha zitakazotolewa zitaweza kukamilisha miradi kwa wakati kama ilivyopangwa. Aidha Wizara ilieleza kuwa ni kutokana na kupokea kiasi kidogo kutoka Hazina. Kamati inaishauri Serikali kuchukua jitihada za maksudi na za dhati ili kupeleka fedha za maendeleo katika Wizara hii kutokana na umuhimu wake kwenye ajira za vijana wetu walio wengi. Hivyo uwekezaji kwenye Wizara hii ni nyeti na ni wa muhimu sana.

Kielelezo Na. 2 (a): Ulinganisho wa upokeaji wa fedha kwa mwaka wa fedha 2021/2022 hadi Februari, 2022

MAELEZO		KIASI KILICHODHINISHWA	KIASI KILICHOPOKELEWA
Mishahara ya Watumishi	Wizara	2,900,399,000	1,614,554,350
	Taasisi chini ya Wizara	9,697,954,240	7,312,130,756
Jumla Ndogo		12,598,353,240	8,926,685,106
Matumizi Mengineyo (OC)	Wizara	8,078,779,000	4,697,914,762
	Taasisi chini ya Wizara	4,701,370,000	3,702,482,398
Jumla Ndogo		12,780,149,000	8,400,397,160
Miradi ya Maendeleo	Wizara	14,464,000,000	2,835,911,426
	Taasisi chini ya Wizara	250,000,000	-
Jumla Ndogo		14,714,000,000	2,835,911,426
JUMLA KUU		40,092,502,240	20,162,993,692

Chanzo: Randama ya Wizara (Fungu 96) na Usanifu wa Kamati

Kielelezo Na. 2 (b) Upokeaji wa Fedha kwa mwaka 2021/2022 hadi Februari, 2022

Chanzo: Randama ya Wizara (Fungu 96) na Usanifu wa Kamati

SEHEMU YA TATU

2.0 UCHAMBUZI WA MPANGO WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023

Mheshimiwa Spika, Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo katika Mwaka wa Fedha 2022/2023 imejiwekea Malengo mbalimbali kwa kuzingatia Mipango na Sera za Kitaifa na Kimataifa ambazo ni pamoja na Dira ya Taifa ya Maendeleo (2025); Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2021/2022 – 2025/2026) pamoja na Ilani ya Chama cha Mapinduzi (2020). Vilevile Wizara imetekeleza majukumu yake kwa kuzingatia Sera ya Taifa ya Utamaduni ya Mwaka 1997, Kanuni za Maonesho kwa Umma na Utangazaji (*The Copyright (Licensing of Public Performances and Broadcasting) Regulations, 2003*, Kanuni za Mawasiliano ya Umma (*The Copyright and Neighbouring Rights (Copyrighted Works - Communication to the Public) Regulations, 2015* pamoja na Sera ya Maendeleo ya Michezo ya mwaka, 1995, Sheria ya BMT Na. 12 ya mwaka 1967 na marekebisho yake Na. 6 ya mwaka 1971 pamoja na sheria nyingine zinazoongoza tasnia ya Utamaduni, Sanaa na Michezo.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijulishwa kuwa vipaumbele vya Wizara kwa mwaka wa fedha 2022/2023 ni vifuatavyo:-

- i) Kujenga, kukarabati na kuboresha miundombinu ya Utamaduni, Sanaa na Michezo ikiwemo viwanja na kumbi;
- ii) Kuratibu, kuendesha na kusimamia matamasha, shughuli na matukio makubwa ya Utamaduni, Sanaa na Michezo;

- iii) Kuimarisha, kuziwezesha na kufanikisha ushiriki wa Timu za Taifa katika michezo na michuano mbalimbali sambamba na kuhamasisha wadau kusaidia ushiriki wa timu, vilabu na wawakilishi mbalimbali wa kitaifa katika michezo na michuano ya kimataifa;
- iv) Kukamilisha mikakati, miongozo na kanuni mbalimbali za kiseri na kisheria katika kuimarisha usimamizi na utekelezaji katika Sekta za Utamaduni, Sanaa na Michezo;
- v) Kujenga, kuimarisha na kuongeza uwezo wa kitaasisi katika usimamizi na utekelezaji wa masuala ya Sekta za Utamaduni, Sanaa na Michezo;
- vi) Kuimarisha ushirikiano na Wizara nyingine katika utendaji kazi hususani zile zinazohusika na masuala ya Kazi na Ajira, TAMISEMI, Afya, Maliasili na Utalii; na
- vii) Kuimarisha ushirikiano na wadau mbalimbali ikiwemo Sekta Binafsi katika maendeleo ya Sekta za Utamaduni, Sanaa na Michezo.

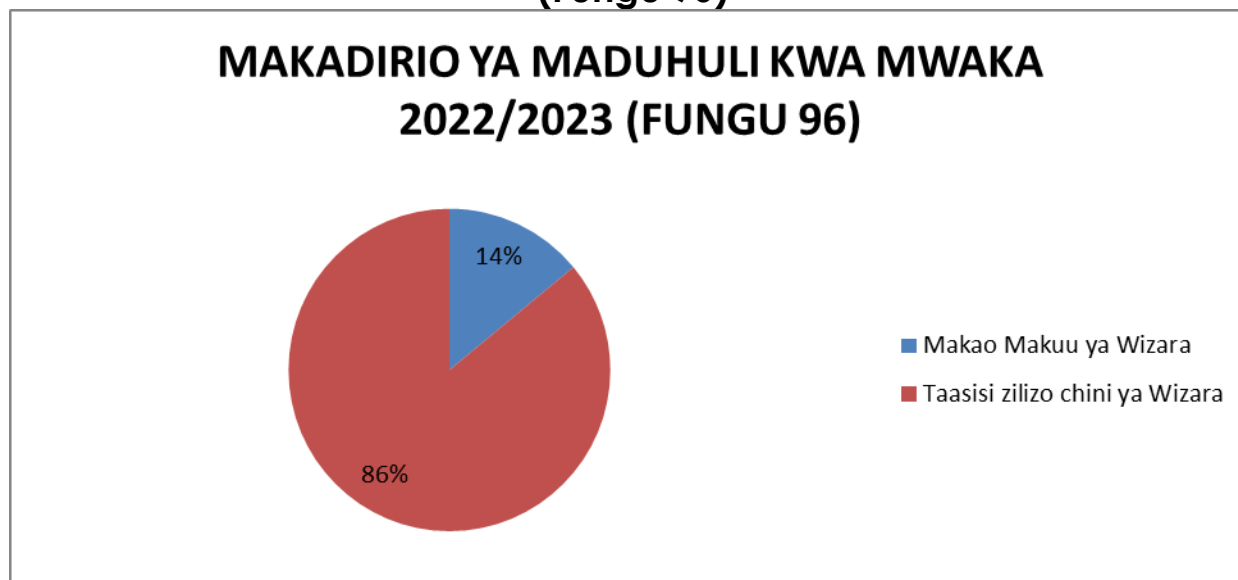
Mheshimiwa Spika, Ili kuweza kutekeleza malengo haya pamoja na majukumu mbalimbali, Wizara iliwasilisha mbele ya Kamati, Randama yake yenye kuonesha Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli na Matumizi kwa lengo la kuchambuliwa na kujadiliwa na Kamati. Kamati ilifanya kazi hiyo na uchambuzi ni kama ifuatavyo: -

UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAKUSANYO YA MADUHULI KWA MWAKA 2022/2023

Mheshimiwa Spika, Wizara kupitia Fungu 96 katika Mwaka wa Fedha 2022/2023 inakadiria kukusanya maduhuli ya Shilingi 6,296,455,000. Fedha hizi zinatarajiwa kukusanywa kutoka vyanzo mbalimbali vya Wizara pamoja na taasisi zake. Kati ya hizo Shilingi 900,000,000 zinatarajia kukusanywa kutoka Makao Makuu ya Wizara na Shilingi 5,396,455,000 kutoka taasisi zilizo chini ya Wizara. (Kama inavyoonekana kwenye kielelezo Namba 3 na Namba 4.

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya Uchambuzi wake kwa kulinganisha Makadirio ya Makusanyo kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022 ambapo Wizara ilikadiria kukusanya Shilingi 6,260,323,000 dhidi ya yale ya mwaka 2022/2023 ambapo Shilingi 6,296,455,000 ya maduhuli yanatarajiwa kukusanywa. Baada ya uchambuzi huo Kamati imebaini kuwa makadirio ya makusanyo kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 yamepungua kwa Shilingi 36,132,000 sawa na pungufu kwa asilimia 0.6 Kamati ilihoji sababu ya kuwa na makadirio madogo licha ya kuwa sasa dunia imefunguliwa hata baada ya mlipuko wa ugonjwa wa Korona. Wizara iliieleza Kamati kuwa kuwekwa kwa makadirio hayo kunatokana uhalisia wa makusanyo na vyanzo vya Wizara hasa baada ya kuhamishwa kwa Idara ya Habari–MAELEZO kutoka Wizara ha Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo kwenda Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari.

**Kielelezo Na. 3 (a): Makadirio ya Maduhuli kwa Mwaka 2022/2023
(Fungu 96)**

Chanzo: Randama ya Wizara (Fungu 96) na Usanifu wa Kamati

**Kielelezo Na. 3 (b): Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli Mwaka
2021/22 na 2022/2023 Makao Makuu ya Wizara (Idara ya
Maendeleo ya Michezo)**

Maelezo	Makadirio ya Maduhuli 2021/22	Makadirio ya Maduhuli 2022/23
Mapato ya Viwanja vya Michezo (Uhuru na Benjamin Mkapu)	470,200,000	640,000,000
Ada za Mafunzo	312,000,000	259,998,000
Mapato kutoka vyanzo mbalimbali	1,000	1,000
Marejesho ya fedha za Umma	1,000	1,000
Jumla	782,202,000	900,000,000

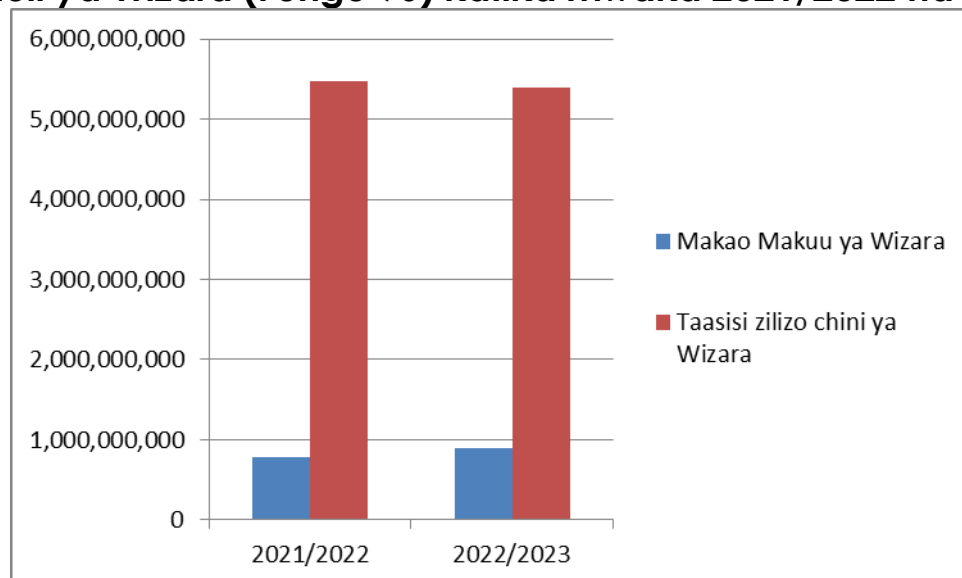
Chanzo: Randama ya Wizara (Fungu 96) na Usanifu wa Kamati.

**Kielelezo Na.4(a) :Ulinganisho wa Makadirio ya Makusanyo ya
Mapato kwa Taasisi Zilizochini ya Wizara (Fungu 96) katika Mwaka
2021/2022 na 2022/23**

Na	Jina la Taasisi	Makadirio ya Maduhuli 2021/22	Makadirio ya Maduhuli 2022/23
1.	Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA)	558,630,000	416,750,000
2.	Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa)	700,000,000	720,000,000
3.	Bodi ya Filamu Tanzania	1,413,572,000	1,359,642,000
4.	Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA)	1,480,919,000	865,063,000
5.	Baraza la Michezo la Taifa (BMT)	300,000,000	685,000,000
6.	Taasisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA)	1,025,000,000	1,350,000,000
Jumla		5,478,121,000	5,396,455,000

Chanzo: Randama ya Wizara (Fungu 96) na Usanifu wa Kamati.

**Kielelezo Na. 4 9b): Ulinganisho wa Makadirio ya Makusanyo ya
Maduhuli ya Wizara (Fungu 96) katika Mwaka 2021/2022 na 2022/23**

UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MATUMIZI YA KAWAIDA NA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2022/2023

Mheshimiwa Spika, Katika eneo hili Kamati imefanya uchambuzi wa aina mbili kama ifuatavyo: -

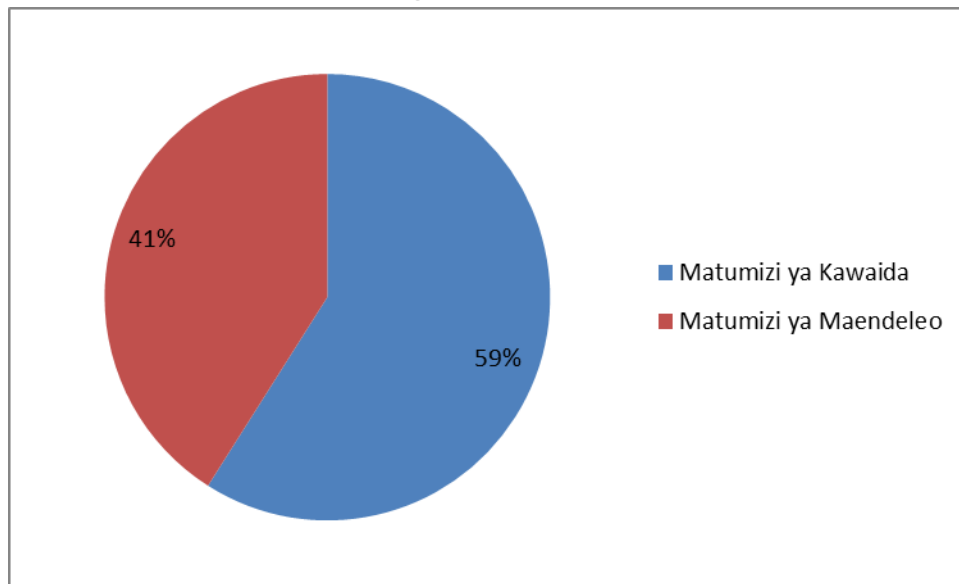
a) Uchambuzi wa Bajeti ya Wizara (Fungu 96)

Mheshimiwa Spika, uchambuzi huu unalenga kufanya ulinganisho wa makadirio ya bajeti iliyoidhinishwa katika mwaka 2021/2022 na makadirio ya bajeti katika mwaka 2022/2023 [Kanuni ya 117 (2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020] kwa lengo la kuona mwenendo wa bajeti ya Wizara hii.

Mheshimiwa Spika, katika Randama iliyowasilishwa mbele ya Kamati na Wizara kuhusu makadirio yake ya matumizi kupitia Fungu 96 kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023, Wizara inaomba kuidhinishwa na Bunge lako Tukufu jumla ya **Shilingi 33,425,991,000**. Kati ya fedha hizo, Matumizi ya Kawaida yanaombewa **Shilingi 19,594,831,000.00** sawa na **asilimia 59** na **Shilingi 13,831,160,000** sawa na **asilimia 41** zinaombwa kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo, kama inavyoonekana kwenye kielelezo namba 6. **Kamati inaipongeza sana Serikali kwa kutenga makadirio ya asilimia 41 ya bajeti ya Wizara hii kwa ajili ya maendeleo. Hii inaonesha kuwa Serikali ina nia ya dhati ya kuendeleza michezo nchini.**

Mheshimiwa Spika, katika uchambuzi wake Kamati ilibaini kuwa bajeti ya mwaka 2022/2023 imepungua kwa **Shilingi 6,666,511,240** sawa na **asilimia 16.6** ya bajeti ya mwaka 2021/2022 ambayo ilikuwa na jumla ya **Shilingi 40,092,502,240**; (Kielelezo Na 6 (b) kinatoa ufafanuzi zaidi.

Kielelezo Na. 5: Makadirio ya Matumizi ya Kawaida na Maendeleo (Fungu 96) mwaka 2022/2023

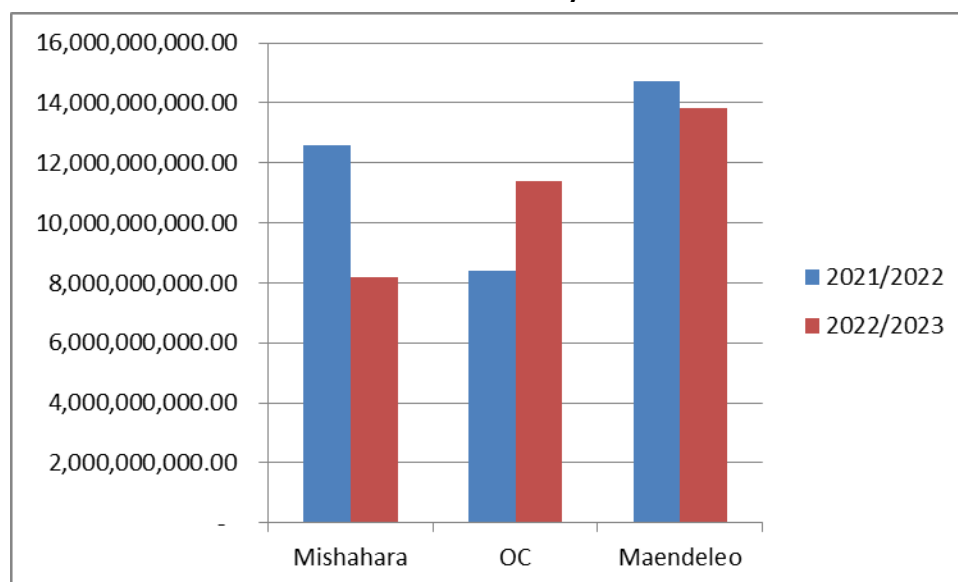

Kamati iliihoji Wizara sababu za kushuka kwa bajeti hiyo na kuelezwa kuwa ni kutokana na kuhama kwa Idara ya Habari Maelezo kutoka Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo kwenda Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati pia ulibaini kuwa katika mwaka 2022/2023 makadirio ya mishahara yamepungua kwa **Shilingi 4,396,471,240**, kutoka **Shilingi 12,598,353,240** mwaka 2021/2022 hadi **Shilingi 8,201,882,000** mwaka 2022/2023; sawa na upungufu wa **asilimia 34**. Vilevile makadirio ya Matumizi mengoneyo (OC) yaliongezeka kwa **Shilingi 2,992,551,840**, kutoka **Shilingi 8,400,397,160** mwaka 2021/2022 hadi **Shilingi 11,392,949,000** mwaka 2022/2023, sawa na ongezeko la **asilimia 35.6**. uchambuzi pia ulibaini kuwa Makadirio ya bajeti ya matumizi ya maendeleo yameshuka kwa **Shilingi 882,840,000**, sawa na **asilimia sita (6)** kutoka **Shilingi 14,714,000,000** mwaka 2021/2022 hadi **Shilingi 13,831,160,000** mwaka 2022/2023 Kamati inavyoonekana kwenye kielelezo Namba 6(b)]. Mheshimiwa

Spika, tafsiri yake ni kwamba Wizara inapunguza uwekezaji ukilinganisha na uwekezaji wa mwaka 2021/2022. Hali hii itapunguza kwa kiasi fulani maendeleo ya sekta za Utamaduni, Sanaa na Michezo. **Kamati inaishauri Serikali kuongeza uwekezaji kwenye Wizara hii kutokana na umuhimu wake kwa ajira za Watanzania wengi pamoja na kuongeza Pato la Taifa.**

**Kielelezo Na. 6: Ulinganisho wa Makadirio ya Matumizi
(Fungu 96) kwa mwaka 2021/2022 na mwaka
2022/2023**

b) Uchambuzi wa Bajeti ya Wizara (Fungu 96) kwa Kulinganisha na Mpango wa Maendeleo wa Taifa

Mheshimiwa Spika, Kamati katika hatua nyingine ilifanya uchambuzi kwa kulinganisha Bajeti ya Fungu 96 dhidi ya Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2022/2023 kwa lengo la kubaini masuala mbalimbali ikiwemo asilimia ya Bajeti ya Wizara katika Mpango huo (Bajeti ya Taifa) kati ya mwaka 2021/2022 na 2022/2023, lakini pia kuona ni kwa kiasi gani mwenendo wa bajeti hiyo ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa unaathiri bajeti ya Fungu 96.

Mheshimiwa Spika, Katika uchambuzi huo, Kamati imebaini masuala mbalimbali kama ifuatavyo: -

- i) Makadirio ya bajeti ya Fungu 96 kwa mwaka 2022/2023 kwa ujumla wake ni **Shilingi 33,425,991,000**. Kiasi hiki ni sawa na **asilimia 0.08** ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa mwaka 2022/2023 ambayo ni **Shilingi 41,063,915,000,000**. Aidha, bajeti hii imepungua kutoka **asilimia 0.02** dhidi ya shilingi **37,980,601,000,000** ya Bajeti ya Mpango wa Maendeleo ya mwaka 2021/2022;
- ii) Bajeti ya Mishahara ya **Fungu 96** dhidi ya Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa mwaka 2022/2023 ni **asilimia 0.07**. Bajeti hii imepungua kwa asilimia 0.2 dhidi ya asilimia 0.09 iliyotengwa katika Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa Mwaka Fedha 2021/2022;
- iii) Bajeti ya Maendeleo ya **Fungu 96** dhidi ya Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa imepungua kwa **asilimia 0.01** kutoka **asilimia 0.098 mwaka 2021/2022** hadi **asilimia 0.08** Mwaka wa Fedha 2022/2023.

Mheshimiwa Spika, Kielelezo Na. 7 kinaonyesha ulinganisho huo.

Kielelezo Na. 7: Ulinganisho wa Bajeti Fungu 96 Dhidi ya bajeti ya Taifa 2021/2022 na 2022/2023 (kwa milioni)

ULINGANISHO WA BAJETI FUNGU 52 DHIDI YABAJETI YA TAIFA 2021/2022 NA 2022/2023 (KWA MILIONI)							
BAJETI KUU YA TAIFA					BAJETI YA WIZARA 2022/2023		
MAELEZO	2021/2022	2022/2023	TOFAUTI YA ASILIMIA	2021/2022	Asilimia	2022/2023	ASILIMIA
BAJETI KUU	37,411,370	41,063,915	8.1	40,092.5	0.1	33,425.9	0.08
MATUMIZI YA KAWAIDA	23,002,986	25,542,600	11	20,998.7	0.091	19,540.8	0.07
MATUMIZI YA MAENDELEO	14,977,615	15,521,300	3.6	14,714	0.098	13,831.1	0.08

Chanzo: Mpango wa Maendeleo wa Taifa, Randama Fungu 53
(Machi 2022) na Usanifu wa Kamati.

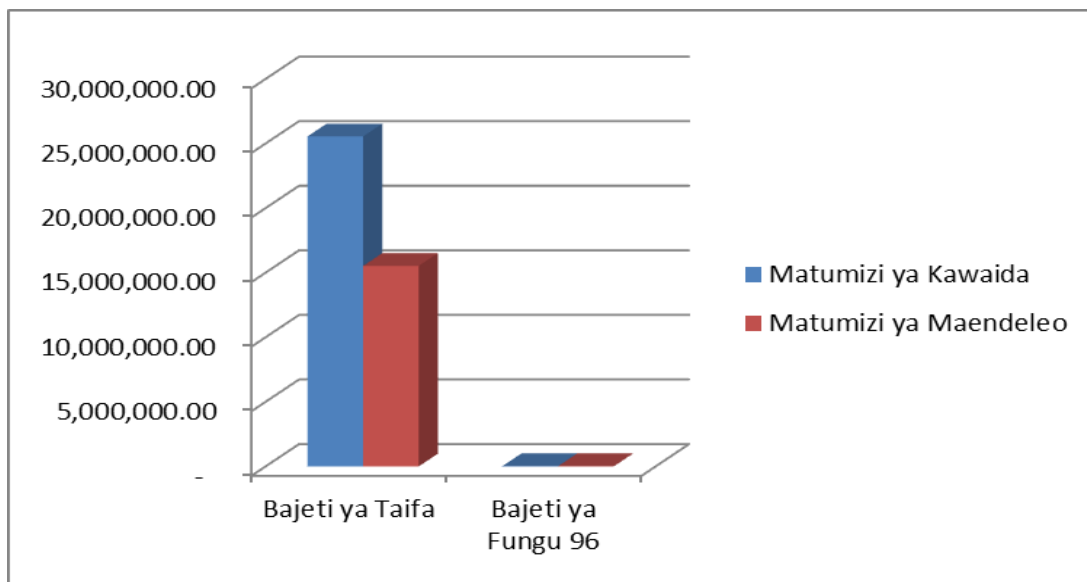
- iv) Uchambuzi wa Kamati vilevile umebaini kuwa wakati Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa mwaka 2022/2023 ikiwa imeongezeka kwa **asilimia 8.1** kutoka **Shilingi Trilioni 37.9** mwaka 2021/2022 hadi **shilingi Trilioni 41.06** mwaka 2022/2023; Bajeti ya Fungu 96 imepungua kwa **asilimia 16.6** kutoka **shilingi 40,092,525,240** mwaka 2021/2022 hadi **shilingi 33,425,991,000** mwaka 2022/2023;
- v) Wakati Bajeti ya Mishahara ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa ikiwa imeongezeka kwa **asilimia 16.32** mwaka 2021/2022 ikilinganishwa na mwaka 2022/2023, Bajeti ya mishahara ya **Fungu 96** imepungua kwa **asilimia 34** katika kipindi hicho hicho; na,

vi) Aidha, wakati Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa ikiwa imeongezeka kwa **asilimia 3.6**, Bajeti ya Maendeleo ya Fungu 96 imepungua kwa **asilimia 6**. (Tazama uchanganuzi kielelezo Na. 8)

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla kwa mwaka 2022/2023 kuna ongezeko la Bajeti ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa. Hata hivyo ongezeko hilo haliaakisi ongezeko la bajeti katika Fungu 96. Uchanganuzi wa Kamati unaonesha kuwa, pamoja ongezeko la bajeti ya ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa, kuna upungufu wa bajeti ya Fungu 96.

Mheshimiwa Spika, tafsiri ya uchambuzi huu ni kwamba, wakati Bajeti Kuu ya Taifa ikiongezeka, hali inayoleta mtazamo chanya wa maendeleo ya nchi kwa ujumla bajeti ya Fungu 96 inaendelea kupungua, hali inayoleta taswira hasi katika maendeleo ya Wizara hii.

Kielelezo Na. 8: Ulinganisho wa Bajeti ya Fungu 96 Dhidi ya Bajeti ya Taifa kwa Mwaka 2022/2023 (kwa milioni)

Chanzo: Mpango wa Maendeleo wa Taifa, Randama Fungu 53 (Machi 2022) na Usanifu wa Kamati.

SEHEMU YA NNE

3.0 MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI

Mheshimiwa Spika, baada ya Kamati kufanya uchambuzi wake na kubaini mambo mbalimbali inatoa ushauri, maoni na mapendekezo kama ifuatavyo: -

KUIBUA VIPAJI VYA MICHEZO NCHINI

Mheshimiwa Spika, Michezo imekuwa ikiliingizia Taifa mapato na kuifanya nchi ipate sifa kimataifa. Hata hivyo uibuaji wa vipaji kwenye michezo mbalimbali umekuwa wa chini. Kutokana hali hiyo Kamati inatoa ushauri ufuatao:-

- i. Serikali iweke mikakati ya kuibua vipaji katika michezo mbalimbali kuanzia ngazi za mitaa/vijiji ili kuweza kupata vipaji vingi na kuongeza wanamichezo wengi kitaifa na kimataifa
- ii. Serikali iweke mikakati ya kukuza na kuendeleza michezo shuleni katika shule za msingi pamoja na sekondari ili kuweza kubaini vipaji mbalimbali watakavyoonesha watoto kupitia mashindano ya michezo shuleni;
- iii. Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo kwa kushirikiana na wizara zote zinazohusika na michezo shuleni ziweke mkakati wa kuhusisha wadau mbalimbali binafsi wa michezo ili kuwashawishi kuwekeza katika michezo shuleni yenye lengo la kukuza vipaji vya watoto;
- iv. Serikali iwekeze katika kufundisha wataalam maalum (walimu wa michezo na Maafisa Utamaduni) katika kuwa na ubobevu wa kuibua vipaji.

UWEKEZAJI KATIKA WATAALAM WA MICHEZO

Mheshimiwa Spika, ili michezo iweze kuwa endelevu na yenye kuleta faida ni muhimu kuwe na wataalam wabobevu wa michezo hiyo. Hata hivyo, kumekuwa na wataalam wachache sana wa michezo hapa nchini, kama vile mbio za marathon na michezo mingine ya Olympic. Kutokana na hali hiyo, Kamati inatoa ifuatavyo:-

- i. Serikali iwekeze kwa kuwasomesha wataalam wengi wa michezo ili kuiewezesha tasnia ya michezo mbalimbali kuwa ya kitaalam na kibobevu;
- ii. Serikali iendele na kuwekeza katika miundombinu ya kufundishia ili kuwezesha ufundishaji hasa katika chuo cha michezo cha Malya;
- iii. Serikali iwahusishe na kuhamasisha sekta binafsi kuwekeza katika michezo kwenye shule na vyuo mbalimbali nchini ili kuongeza na kupanua tasnia ya michezo, utamaduni, na sanaa nchini itakayoongeza ajira kwa Watanzania.
- iv. Kuhusu michezo ya Olympic Kamati inashauri kuwa Wizara iwatambue na kushirikana na Kamati ya Olympic Taifa ili kupata fursa mbalimbali zinazotolewa na Kamati hiyo na kushirikishana mambo mbalimbali yanayotakiwa na Kamati hiyo kwa manufaa ya Watanzania.

KUIMARISHA UTENDAJI KATIKA SEKTA YA MICHEZO

Mheshimiwa Spika, Tasnia za michezo, utamaduni na sanaa zinakua kwa kasi hapa nchini na zinawagusa idadi kubwa sana ya wananchi na hivyo kuwa muhimu sana kwa kuwa zinazalisha ajira binafsi nyingi. Na vilevile Sekta hizi ni mtambuka zinazogusa Wizara zaidi ya moja. Ili sekta hizi ziendeleo kukua na kuleta tija stahiki kwa wananchi inahitajika kuwe na utendaji wa pamoja kati ya Wizara zinahusika na mambo ya michezo kama vile Wizara ya Ardhi, Wizara ya Tamisemi pamoja na Wizara mama ya Utamaduni Sanaa na michezo. Hata hivyo, kumekuwa na utendaji hafifu hapa nchini katika tasnia za michezo mbalimbali ya kisanaa na utamaduni. Hivyo, Kamati inashauri kuwa:-

- i. Serikali iweke mkakati wa kuwianisha utendaji kazi wa Wizara zinazohusika moja kwa moja na utamaduni, sanaa na michezo ili kuleta utendaji bora wa tasnia hii hapa nchini;
- ii. Serikali iandae kanuni mbalimbali zitakazoongoza Sekta za Utamaduni, Sanaa na Michezo zitakazotumika na Wizara zote zinazohusika na michezo pamoja na wadau mbalimbali wa michezo ili kuwa na utekelezaji wa pamoja wa majukumu ya utamaduni, sanaa na michezo kwa maendeleo ya tasnia hizo hapa nchini;
- iii. Serikali kuweka sera, sheria, kanuni na miongozo rafiki kwa ajili ya sekta hii.
- iv. Serikali iweke mkakati wa kukutana mara kwa mara na vyama mbalimbali vya Utamaduni, Sanaa na Michezo ili kuweza kuondoa changamoto mbalimbali ambazo zimekuwa zikijitokeza mara kwa mara katika vyama, mashirika taasisi mbalimbali za michezo, utamaduni na

sanaa nchini, na hivyo kuendeleza tasnia husika kwa maslahi ya taifa.

- v. Kutokana na migongano inayojitokeza mara kwa mara kati ya Serikali na wasanii kuhusiana na vyama na mashirika ya kimichezo, sanaa na utamaduni; Serikali iwaachie wasanii na wanamichezo wenyewe kusimamia vyama na mashirikisho yao na Serikali kubaki kuwa wasimamizi tu.
- vi. Aidha, katika teuzi mbalimbali za wasimamizi vya vyombo vinavyosimamia Utamaduni, Sanaa na Michezo Serikali iteue watendaji wenye uzoefu na ujuzi wa tasnia husika ili kuweza kuleta maendeleo sahihi katika tasnia hizo.

KUIMARISHA MIUNDOMBINU YA MICHEZO NCHINI

Ili kukuza michezo miundombinu ya michezo ni muhimu sana. Aidha, Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya mwaka 2020 imeweka bayana haja ya Serikali yake kuweka na kuimarisha miundombinu ya michezo, sanaa na utamaduni hapa nchini kwa nia ya kukuza tasnia hizo na kuleta ajira kwa Watanzania wengi. Vilevile kuliongezea taifa mapato. Hata hivyo miundombinu ya michezo hapa nchini bado ni dhaifu. Kutokana na hilo Kamati inaishauri kama ifuatavyo:-

- i. Serikali iweke mikakati ya kujenga miundombinu mipya ya michezo na kuboresha iliyopo ili kuendeleza tasnia ya michezo, utamaduni na sanaa nchini;
- ii. Serikali ishirikishe sekta binafsi katika uwekezaji wa miundombinu ya utamaduni, sanaa na michezo nchini.

UIMARISHAJI WA UTOAJI WA MAFUNZO MBALIMBALI YA UTAMADUNI, SANAA NA MICHEZO NCHINI

Mheshimiwa Spika, ili kukuza vipaji vya Utamaduni, Sanaa na Michezo ni muhimu kuwepo na shule na vyuo vya kutosha vya tasnia hizo. Tanzania kuna vyuo vichache sana vya tasnia hiyo. Kutokana na hilo Kamati inashauri kama ifuatavyo: -

- i. Serikali iweke mkakati wa kuongeza idadi ya vyuo vya utamaduni, sanaa na michezo nchini ili kuweza kuongeza idadi ya wasanii na wanamichezo mbalimbali walio wabobevu;
- ii. Serikali ihuishe mitaala ya ufundishaji wa mafunzo mbalimbali ya utamaduni, sanaa na michezo kwenye shule na vyuo mbalimbali vya michezo nchini kwa idadi ya kutosha ili kuwezesha kukuza vipaji mbalimbali vya utamaduni, sanaa na michezo nchini.

KUIMARISHA LIGI YA MPIRA WA MIGUU NCHINI

Mheshimiwa Spika, Kamati inaipongeza Serikali kwa kuiwezesha ligi ya mpira wa miguu ya Tanzania kuwa miongoni mwa ligi kumi bora katika Bara la Afrika. Hata hivyo, uwekezaji kwenye ligi hii bado ni hafifu. Kutokana na sababu hiyo, na kwa kuzingatia umuhimu wa ligi hii kwa ajira nchini na mapato ya nchi Kamati inatoa ushauri ufuatao: -

- i. Serikali kuweka mikakati ya kuvutia wawekezaji kwenye ligi hii ili kuweza kuendelea kuifanya kuwa bora zaidi katika Bara la Afrika.
- ii. Kwa kuwa Serikali imeondoa kodi za nyasi bandia kwaajili ya viwanja vyetu nchini, Serikali pia iangalie namna ya

kuondoa kodi katika vifaa vinavyoendana na uwekaji wa nyasi bandia katika viwanja vyetu;

- iii. Kamati inampongeza na kumshukuru Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kutoa fedha kwa ajili ya kusaidia timu za mpira wa miguu nchini. Kamati inaishauri Wizara kusimamia vyema matumizi ya fedha hizo ili ziweze kuleta tija ya kweli kama alivyokusudia Mheshimiwa Rais.

SEHEMU YA TANO

4.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru tena kwa nafasi uliyonipa ya kuweza kuwasilisha Taarifa hii ya Kamati mbele ya Bunge lako Tukufu. Aidha, namshukuru sana Makamu Mwenyekiti - Mhe. Aloyce John Kamamba, Mb pamoja na Wajumbe wote wa Kamati kwa ushirikiano ambao wamekuwa wakinipa na zaidi kwa kushiriki vyema katika vikao vya Kamati ikiwemo cha uchambuzi wa Bajeti ya Wizara hii. Naomba kuwatambua Wajumbe wa Kamati kwa majina kama ifuatavyo:-

1. Mhe. Stanslaus Haroon Nyongo, Mb	-	Mwenyekiti
2. Mhe. Aloyce John Kamamba, Mb	-	M/Mwenyekiti
3. Mhe. Salma Rashid Kikwete, Mb	-	Mjumbe
4. Mhe. Eng. Samweli Hhayuma Xaday Mb	-	Mjumbe
5. Mhe. Husna Juma Sekiboko, Mb	-	Mjumbe
6. Mhe. Tecla Mohamedi Ungele, Mb	-	Mjumbe
7. Mhe. Rose Cyprian Tweve, Mb	-	Mjumbe
8. Mhe. Kassim Hassan Haji, Mb	-	Mjumbe
9. Mhe. Francis Leonard Mtega, Mb	-	Mjumbe
10. Mhe. Latifa Khamis Juakali, Mb	-	Mjumbe
11. Mhe. Kabula Enock Shitobela, Mb	-	Mjumbe
12. Mhe. Cecilia Daniel Paresso, Mb	-	Mjumbe
13. Mhe. Bernadeta Kasabago Mushashu, Mb	-	Mjumbe
14. Mhe. Fatma Hassan Toufiq, Mb	-	Mjumbe
15. Mhe. Neema Kichiki Lugangira, Mb	-	Mjumbe
16. Mhe. Mussa Ramadhani Sima, Mb	-	Mjumbe
17. Mhe. George Ranwell Mwenisongole, Mb	-	Mjumbe
18. Mhe. Dkt. Paulina Daniel Nahato, Mb	-	Mjumbe
19. Mhe. Salome Wycliffe Makamba, Mb	-	Mjumbe

20.	Mhe. Abdallah Dadi Chikota, Mb	-	Mjumbe
21.	Mhe. Khamis Kassim Ali, Mb	-	Mjumbe
22.	Mhe. Khalifa Mohamed Issa, Mb	-	Mjumbe
23.	Mhe. Hassan Zidadu Kungu, Mb	-	Mjumbe
24.	Mhe. Nashon William Bidyanguze, Mb	-	Mjumbe
25.	Mhe. Hamisi Shabani Taletale, Mb	-	Mjumbe
26.	Mhe. Prof. Kitila Alexander Mkumbo	-	Mjumbe

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru wewe na Naibu Spika, kwa kuendelea kuongoza vyema Bunge letu. Hakika ninyi ni viongozi wa mfano.

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Waziri wa Utamaduni, Sanaa na Michezo – Mhe. Muhammed Mchengerwa (Mb), Naibu Waziri - Mhe. Pauline Philipo Gekul (Mb), Katibu Mkuu wa Wizara hii Ndg. Dkt. Hassan Abass, Naibu Katibu Mkuu Ndg. Said Yakub pamoja na Watendaji wote wa Wizara kwa ushirikiano ambao wamekuwa wakiipa Kamati wakati wote pamoja na kushiriki vyema katika vikao vya uchambuzi wa bajeti hii.

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru sana Katibu wa Bunge - Ndg. Nenelewa Joyce Mwiambi, ndc kwa ushirikiano ambao amekuwa akiipa Kamati yetu katika kutekeleza majukumu ya Kamati Kiufanisi. Pamoja naye, napenda kumshukuru Mkurugenzi wa Idara ya Kamati za Bunge Ndugu Athuman Hussein, ndc na Mkurugenzi Msaidizi anayesimamia Kamati yetu Ndugu Gerald Magili, Msaidizi wa Kamati Ndg. Jane Ndulesi na Watumishi wote wa Ofisi ya Bunge kwa kuiwezesha Kamati kutekeleza majukumu yake bila vikwazo. Kipekee tunawashukuru sana Makatibu wa Kamati yetu Ndg. Francisca Haule, Ndg. Happiness Ndalu, Ndg. Emmanuel Mdidi na Ndg. Chacha Nyakega kwa kuendelea kuishauri vyema

Kamati na kuhakikisha majukumu ya Kamati yanatekelezwa bila mkwamo ikiwemo kuhakikisha Taarifa hii inakamilika kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo sasa naliomba Bunge lako Tukufu likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara Utamaduni, Sanaa na Michezo - **Fungu 96** kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 jumla ya **Shilingi 33,425,991,000**.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha, naunga mkono hoja.

Stanlaus H. Nyongo (Mb),
MWENYEKITI
KAMATI YA HUDUMA NA MAENDELEO YA JAMII

06 JUNI, 2022